

RAIMON

PERSONAL I TRANSFERIBLE

Empúries

Raimon

Personal
i transferible

Editorial Empúries

Barcelona

Primera edició: setembre del 2023
Segona edició: novembre del 2023

© Ramon Pelegero Sanchis, 2023

Imatge de la coberta: Universitat de València, 1981.
Fotografia: ©JVRodriguez. www.fotojvrodriquez.es

Amb el suport del Departament de Cultura

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

© d'aquesta edició: Edicions 62, s.a.
Editorial Empúries
Diagonal, 662-664 – 08034 Barcelona
info@grup62.com
www.editorialempuries.cat

Fotocomposició: Moelmo, s.c.p.
DIPÒSIT LEGAL: B. 14.900-2023
ISBN: 978-84-19729-01-9

La lectura obre horitzons, iguala oportunitats i construeix una societat millor.
La propietat intel·lectual és clau en la creació de continguts culturals perquè sosté
l'ecosistema de qui escriu i de les nostres llibreries.
En comprar aquest llibre contribuïu a mantenir aquest ecosistema viu i en creixement.
A Grup62 agraïm que ens ajudeu a donar suport així a l'autonomia creativa d'autores
i autors perquè puguin continuar desenvolupant la seva funció.
Adreceu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos) si necessiteu
fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra. Podeu contactar amb CEDRO
a través del web www.conlicencia.com o per telèfon al 91 702 19 70 / 93 272 04 47.

12-1-1982

Des del diumenge 10 de gener que som a Barcelona. A Roma vingueren Manuel Vázquez Montalbán i Anna Sallés i anàrem amb ells durant tota una setmana. Fèrem excursions a Viterbo, Tarquínia, als *Castelli*. Menjàrem moltes varietats de pasta als restaurants i a casa dels germans d'Annalisa i dels seus pares. Entràrem en llibreries i en moltes botigues. Compràrem moltes coses junts. Sensació de vacança, de gaudi sense remordiments. Hem estat molt a gust.

Andreu Alfaro ha estat a casa uns dies, però a penes hem parlat de res. Diu que la situació a València està molt més fotuda del que sembla. L'he trobat molt més preocupat que a altres viatges. Hem vist l'esplèndida exposició de Henry Moore a la Fundació Miró. A Joan Miró, que aviat farà vuitanta-nou anys, li han posat un marcapassos. Cronos continua menjant-se els seus fills.

Tot està molt confús. Els de la casa de discos han exhaurit ja cinc mil cinc-cents llibres i en demanen mil cinc-cents més. Hem sabut de gent —fins ara sis casos— que han comprat *Raimon. Totes les cançons* i només hi havia els discos a l'interior de la caixa, sense el llibre que els hauria d'acompanyar. Esperem que sigui un error d'empaquetament. Encara em queden cartes per contestar.

19-I-1982

La Generalitat ha creat una mena de Légion d'Honneur que aquí s'ha anomenat Creu de Sant Jordi. Entre els primers vint personatges que la rebran m'havien inclòs a mi. Va venir Eudald Solà a casa a esbrinar si jo estaria disposat a rebre-la. Amb l'Eudald ens coneixem de fa temps i es pot parlar tranquil·lament. És un enamorat d'Itàlia i això ens dona matèria de conversa per moltes hores. Li he dit que jo no la volia i hem quedat tan amics, espero. Sembla que Joan Oliver, Pere Quart, tampoc l'ha volguda.

20-I-1982

Telefona molta gent demanant actuacions. Ens fan dubtar. Amb Annalisa havíem arribat a la conclusió que seria millor no cantar a Barcelona fins que no tingui vuit o deu cançons noves. El fet és que no he començat a fer cançons, millor dit, no m'he posat encara a intentar fer-ne. Fins quan puc estar immers en el dubte? Un any, dos, i mentrestant sembla que perdi el temps. Si no intento fer cançons és segur que no vindran soles. Qui em pren el temps necessari per realitzar aquest intent? D'una banda, el fet de ser un personatge públic, que t'obliga a atendre una enorme quantitat de gent; d'altra banda, l'encara recent publicació de *Raimon. To-tes les cançons*, que comporta entrevistes i preocupacions diverses. Tot això s'ha d'acabar i com més aviat millor.

22-I-1982

En uns dies concrets a Barcelona han coincidit tres exposicions d'escultura que per a qui l'interessi aquesta expressió artística són d'un notabilíssim interès. Henry Moore, Alberto Giacometti i Andreu Alfaro. Tres maneres totalment diferents de viure, d'entendre el món i tres maneres totalment diferents d'expressar aquesta vivència i aquest enteniment. Moore o la seguretat, Giacometti o la recerca de la identitat del món, Alfaro —en aquesta exposició—, l'alegria i el joc. La manera d'entendre el buit com l'element on es dona i desapareix el volum és pròxima en Alfaro i Moore. En Giacometti el buit és un element corrosiu de la matèria. En Moore i en Alfaro és l'adequació entre el buit, i la matèria, el nucli de la bellesa i de la possible serenitat. Quin goig poder veure les obres d'aquests tres escultors en tan poca diferència de temps. Per a mi ha estat una afortunada coincidència.

Allò que se'n diu vot útil és un argument claríssim per als qui creuen en la inutilitat del vot.

26-I-1982

Ahir a la tarda vaig començar a escriure versos per a possibles cançons. Versos que escric sobre un full blanc sense ratllar i de mida holandesa. Ha estat sempre així. No recordo d'haver fet cançons sobre versos escrits en llibretes, com ara aquesta, petites i ratllades i on vaig anotant de manera informe una mena de dietari que és poc o gens diari. També ahir vaig fer sonar la guitarra al voltant de dues hores. Intentant ritmes diferents dels que he usat fins ara i fugint dels acords ja empleats en

cançons ja fetes. Noto en mi com un desig de canvi estètic que no sé on em pot portar.

Des d'avui soc soci de l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana. Me n'he fet soci perquè crec que és una manera de fer que l'Associació en qüestió tingui socis que paguin. En tot cas, jo soc escriptor de cançons i uso la llengua catalana.

27-I-1982

Per a molta gent que s'autoqualifica d'esquerres, la passió nacionalista és l'únic espai des d'on es pot contestar avui l'ordre que s'ha imposat al Regne d'Espanya des de la mort del dictador. Passió nacionalista que només es pot donar des de les nacionalitats oprimides. Però el fet que aquesta passió només es pugui donar des de les nacionalitats oprimides —perquè si es donés des del centre enfortiria el poder actual— fa difícil que la contestació pugui atènyer l'objectiu de destrucció de l'actual ordre establert. Qui pot canalitzar la insatisfacció existent a tot arreu del Regne d'Espanya en un moviment d'oposició actuant contra l'actual partit al govern? No es veu cap força política amb capacitat d'articular una oposició operant i organitzada.

Aquell núvol blanc, lleu, entremesclat de blau, no s'ha posat al cel perquè el miri jo. La meua mirada, però, no pot fer altra cosa que seguir el seu lent caminar.

28-I-1982

M'ho conta Rafael Ribó per telèfon. Em diu que parlant amb Macià Alavedra ha sortit el meu nom a la con-

versa no sap ben bé com. Macià li ha dit que el president de la Generalitat estava una mica amoïnat perquè jo no havia volgut acceptar la condecoració de la Creu de Sant Jordi. Sobretot per l'argument que suposadament jo havia donat. Segons aquesta versió, jo hauria dit que no l'acceptava perquè era un govern de dretes. Que és un govern de dretes em sembla evident. Però el cas és que aquest no ha estat el meu argument. Jo li vaig dir a Eudald que no volia cap condecoració perquè em semblava que aquesta podria dur a pensar que jo ja he fet el que havia de fer i que així se'm reconeixia i se m'enviava a un «Museu de la resistència anti-franquista. A més a més, el fet que coincidís amb la recent publicació de *Raimon. Totes les cançons* abonava aquest temor meu. Com que tinc la impressió que tot just començo a fer alguna cosa, aquest reconeixement el trobo com a mínim inoportú. També li vaig dir a l'Eudald que vist el desinterès demostrat per la Generalitat pels problemes que podem tenir i que tenim, ara i ací, els que ens dediquem a cantar en català, no els hi volia donar la sensació —als de la Generalitat— que jo acceptava aquest desinterès com una cosa natural. Ha estat, crec, una manera de mostrar la meua discrepància de fons en la seva política cultural. És una llàstima que l'únic argument que li arribi al president sigui el que jo els consideri de dretes. És que ells es consideren d'esquerres? No entenc res de tot aquest xafardeig inútil quan existeixen tants i tants problemes que afecten la supervivència d'un moviment de cançó en català al qual, pel que es veu, li tanquen les portes a la renovació amb la més gran indiferència de les autoritats constituïdes.

30-I-1982

Escriu el senyor Pla a *Notes per a Sílvia* que «la política és l'actualitat inaferrable...».

Jo no sabia dir si és així, la política. Ara, que és així com la vivim els ciutadans d'aquest país que encara tenim un real interès pels problemes col·lectius em sembla poc discutible. Vivim la política com l'actualitat «inaferrable».

Trobo pel carrer l'actriu de teatre A. En menys d'un quart d'hora em diu el que ha fet, el que prepara, el que han fet altres —actors, directors i actrius—, la quantitat de subvencions que han rebut uns i altres —en les obres en què ella ha participat ni un duro— i com és d'injust aquest sistema de subvencions que ningú no controla. Li dic que els cantants hem treballat i treballem sense cap tipus de subvenció. Es queda molt parada. No ho havia pensat. Ella només havia vist que les subvencions anaven a parar a qui no ho necessita. Em felicita pels meus discos, però es veu clarament que no els ha escoltat. Possiblement, en segons quins ambients, es parla bé del que jo he fet, de *Raimon. Totes les cançons* i per això em felicita. Gràcies.

2-II-1982

La Candelària (Candelera). A Xàtiva ma mare feia uns pastissos amb llavorettes, llavor de comí, si no vaig errat, amb diferents formes. A mi no m'agradaven especialment. Els feia per la Candelària i deia allò de «si la Candelària riu, ja estem a l'estiu, i si plora, de l'hivern fora». Jo no he sabut mai què era això de la Candelària. Llegeixo al Moll que era la festa de la purificació de la

Verge Maria. Aquí a Barcelona, de tota la gent que he vist avui ningú no ha comentat això de la festa. Que és una festa, millor dit, una commemoració caiguda en desús, no ho dubto. Potser en algun temps no massa llunyà fora festa, jo ja no he conegut que el 2 de febrer fos festa.

5-II-1982

Som a Xàbia. Hem vingut perquè ens han avisat que ens posaran el telèfon. Annalisa vol ser-hi present perquè tem que facin les coses de qualsevol manera si nosaltres no hi som. Arribarem el dimecres a la tarda. La feina consisteix a posar dos pals i allargar el fil dos metres, que és la distància que hi ha entre la casa i el punt de presa del fil telefònic. Des del dimecres passat ens diuen que és fàcil. Per aquí han passat una dotzena d'obrers. Encara no s'ha acabat la feina. Ara, a les 13.30 h del divendres estan col·locats els pals i el fil ja arriba a casa. Manca, però, que ens posin el telèfon. Com que el dis-sabte no es treballa i, si ho he entès bé, el divendres a la tarda tampoc, haurem d'esperar fins dilluns.

El dimecres quan arribarem era núvol però amb una temperatura molt agradable. Ahir, dijous, tot el dia sol i avui, fins ara també. Semblen dies d'abril, la mar és plana i no hi ha vent. Són uns dies deliciosos.

He llegit la *Fermina Márquez* de Valéry Larbaud. No recordo qui me'n parlà fa ja temps. En un o altre llibre de Josep Pla hi ha alguna referència a aquest autor. Fou el traductor de l'*Ulisses* de James Joyce al francès. La novel·la de Larbaud té un molt petit interès. És una narració curta que comença molt bé i que decau per la meitat del llibre.

Dir que una cosa és «de Déu» significa dir que aquesta cosa és en grau superlatiu el que és, i res més. En el *Tractatus theologico-politicus*, Spinoza escriu que entre les maneres diferents de ser usada la paraula Déu a la Bíblia, l'accepció cinquena diu: «Per expressar una cosa en gran superlatiu com muntanyes de Déu, és a dir, muntanyes altíssimes són de Déu, és a dir, són profundíssimes». És d'ús corrent, entre nosaltres, aquesta manera d'expressar-se, Déu com a superlatiu. I encara és més corrent agafar-lo com a terme comparatiu: és més ric que Déu, sap més que Déu, és més imbècil que Déu, etc. Sense exclusió de les qualitats negatives en una persona o en una cosa, més roí que Déu ho he sentit dir d'un film, d'una persona, d'un qualsevol objecte d'ús quotidià.

Al capítol segon, escriu Spinoza: «*Se ben si osserva, si vede facilmente che Dio non ha un stile proprio di esposizione, ma a seconda della condizione e delle doti del profeta, è ora forbito, ora conciso, ora severo, ora rozzo, ora prolisso, ora oscuro*». (Si s'observa bé, es veu fàcilment que Déu no té un estil propi d'exposició, sinó que, segons l'erudició i els dots del profeta, és de vegades, exuberant [ric], concís d'altres, ara sever, ara tosc o bast, ara prolix, ara obscur.)

7-II-1982

Per a Annalisa i per a mi aquests cinc o sis dies trobats a Xàbia sense veure amics, coneguts o saludats són com un agradable repòs que ens restaura de la conflictivitat i tensió de la vida ciutadana de Barcelona. Ella prepara la redacció definitiva del seu treball d'investigació sobre la *Revista blanca*. Jo llegeixo desordenadament, com

sempre. Però, sobretot, tots dos notem el pas lent del temps i mirem sovint la bellesa suau d'aquests paratges. Comentem el temps, fem l'amor més bé i més tranquil·lament que no a Barcelona, mengem més peix i algun que altre arròs a banda que ens fem fer a baix al Trinquet. I així passem cinc o sis dies com un dolç parèntesi a la nostra vida quotidiana. Gaudim molt de l'aire net i de la llum d'hivern.

Valéry Larbaud, escriptor que s'ha de llegir malgrat un cosmopolitisme que avui ens pot semblar d'estar per casa, té un poema molt dolent titulat «Valencia du Cid» —ves a saber per què— que comença amb un vers estranyíssim: «Ai! Mare de Déu jo no soc valencià!». Que ell escriu amb ortografia valenciana, «Ay!» i «yo». Pel que es veu està dedicat a la Maredeueta o mare dels desemparrats. Forma part del poema en qüestió del recull *Poésies diverses - Donations particuliers*. La nota de l'edició de La Pléiade només ens diu que aquests sis poemes, entre els quals hi ha els de València, es publicaren per primera vegada dins l'obra col·lectiva titulada *Les Poésies de A. O. Barnabooth*.

8-II-1982

Serà veritat que cada lectura vol el seu temps? Ara que estic llegint apassionadament el *Tractatus* en l'edició d'Einaudi, em pregunto com és que no l'havia pogut llegir abans. Ho havia intentat tres o quatre vegades i a penes passava dels dos o tres primers capítols. Podria ser que un o altre viatge, actuacions o feina d'ofici m'ho hagués impedit. Podria ser que em semblés avorrit un llibre que ara em sembla tan apassionant? Jo no ho sé. El fet és que ara l'estic llegint i abans no ho havia fet.

També hauria pogut ser que jo no li projectés la quantitat necessària de curiositat, de desig, de saber, d'interès pels temes que tracta. El fet és que ara sí, abans no. Per què? Per a mi és encara un misteri i em sorprèn. M'ha passat el mateix en altres llibres d'autors que racionalment considero indispensables: Leopardi i els *Canti*, Montaigne i els *Essais*, Dante i la *Divina Comèdia* i tants d'altres. No hi trobo una explicació.

II-II-1982

Arribarem a Barcelona ahir a la nit. Noranta-sis telefonades al contestador automàtic. Una vintena de cartes. És impossible que pugui respondre a tota la gent que vol una o altra cosa de mi. Si ho fes, no em quedaria temps per estudiar, per assajar, per fer cançons. D'altra banda no tenim la capacitat econòmica per pagar una oficina o un secretariat. Encara avui, al cap de vint anys de fer l'ofici de cantant i de tenir un petit nom públic, ha de ser Annalisa qui porti tot el que suposa organització en el meu ofici de cantant perquè no tenim els mitjans perquè una altra persona pugui viure treballant per a nosaltres.

A València, parlarem amb Rodolf Cirera, que porta la programació dels dos teatres de la Diputació per si estarien interessats a contribuir econòmicament en la realització d'un vell projecte meu. Fer un recital —millor dit, quatre o cinc a València ciutat— cantant només Ausiàs March i els poetes del segle xv i xvi que he musicat. Això ho hauria de fer amb cinc o sis músics amb luminotècnia i tots els recursos tècnics necessaris que un recital «normal» demana. Han dit que em respondran divendres que ve, dia 17. Sembla que hi ha

problemes de dates. Jo no vull ser malpensat, però també em fa la impressió que ho trobaran costós i que els hi produïa un interès molt relatiu. Ja ho veurem. No se sap mai.

12-II-1982

Trobo Manuel Sacristán per la Rambla. Feia anys que no el veia. Està més prim, però té bon aspecte. Els ulls són cada vegada més clars i la mirada és neta com sempre. Cada dia té més semblança amb algunes fotos publicades de Bertolt Brecht. El nas pronunciat, la cara allargada i l'expressió concentrada. Parlem, és clar, de la crisi general de l'esquerra europea i dels aspectes particulars i tràgics de l'esquerra local. Li regalo *Raimon. Totes les cançons* i sembla content. Viu del sou de la universitat (acaba el contracte el 19 de maig d'aquest any). A la revista *Mientrastanto* no cobra ningú, em diu. El faig pujar un moment a casa i amb l'Annalisa encetem una conversa que tots tres hauríem desitjat més llarga sobre les diferències de participació política dels ciutadans a les diferents societats europees i aquí. Malauradament, ell ha de marxar perquè ha de donar classes. Crec que aquesta societat ha desaprofitat la capacitat intel·lectual de Sacristán i em fa posar trist constatar-ho.

Avui atorguen la Creu de Sant Jordi a la Generalitat. *El Noticiero Universal* porta a primera pàgina que Joan Oliver i jo l'hem rebutjada. Ha telefonat molta gent de diaris i ràdios que volien saber per què, em diu Annalisa. Ja s'ho apanyaran. Altra feina tinc jo.

13-II-1982

Em telefona el Quico Pi de la Serra per felicitar-me perquè no he acceptat la «Creu» en qüestió. Li dic que no en parlo amb ningú, d'aquest afer, perquè realment no té importància ni interès, almenys per a mi. Està d'acord però em felicita igualment. Com sovint m'ha passat amb ell, està d'acord en el resultat —que jo no accepti cap medalla— però se'n fot de les possibles raons.

Aquest matí han vingut uns xicots de Logronyo, de Radio Rioja, i m'han fet una entrevista. Hem parlat de tot i de res, com se sol dir. Semblen bons xicots, simpàtics i espavilats. Una mica cohibits davant del Raimon. Em diuen que m'enviaran una revista que fan a Logronyo. Espero que me l'enviïn. Encara recordo aquell d'*El Ideal Gallego* que m'havia d'enviar l'entrevista el setembre passat i encara no he rebut res i ni tan sols sé si l'ha publicada. En aquest ofici, això passa sovint. Amb els de La Rioja hem quedat que si anem a Torrecillas —on tenen casa els Sopena— els telefonarem i beurem vi i xerrem. És una part d'Espanya que no conec i m'agradaria veure-la.

14-II-1982

Em conten amics que treballen als diaris que *La Vanguardia* i l'*Avui* han rebut pressions de la Generalitat perquè no es publiqui la notícia que Joan Oliver i jo hem declinat l'«honor» que se'ns oferia. Ja és curiós. Jo no sé si és veritat, això. El fet és que no ho han publicat. Crec que se li ha donat una importància que no té, a tot aquest afer. Avui, diumenge, *El País* de Madrid també escriu sobre el tema i tinc entès que demà ho farà

Cambio 16. Si l'haguera acceptat possiblement aquests diaris no haurien dit res. Quina estranya manera de perdre el temps.

A mi tota aquesta història que ja donava per acabada m'ha portat pèrdua de temps, dubtes i pensar si ho he fet malament o bé. M'ha descentrat. Cada vegada estic més convençut que si vull escriure cançons hauré de fugir de Barcelona.

Escriu Paul Valéry al seus *Cahiers* que «*La politique se fonde sur l'indifférence des intéressés*» (La política es fonamenta en la indiferència dels interessats). I també que «*prendre les mots e les idées pour ce qu'il sont — méprise des pensées, comme d'elles-mêmes elles passent — le vrai est momentané*». (Prendre els mots i les idees per allò que són, menysprea [menysté] els teus pensaments com d'ells mateixos passen ells. La veritat és momentània. El que és vertader és momentani.)

16-II-1982

Tinc la impressió que desaprenc a veure cinema. No segueixo l'argument, em distrec. Penso en altres coses, ho trobo fals i artificiós, no deixo mai de pensar que són actors i no personatges, trobo moltes febleses a les històries que solen contar. En una paraula: no entro en la convenció que el cine suposa. Tot això fa que tingui molt poc interès en anar a veure un film o un altre. Dic que desaprenc perquè fa uns anys tenia més curiositat per saber què es feia en cine. Ara desconec els actors i directors famosos del moment, i no em sap gens de greu. Me'n puc passar perfectament, del cinema.

Feia molt de temps que no escoltava discos a casa, si exceptuo els que tinc de Mozart, de música prebarroca

i de Billie Holiday. Avui he posat moltes dones, moltes veus de dones que en altre temps m'han interessat molt. Gairebé totes negres i dels Estats Units. Odetta, Nancy Wilson, Nina Simone, Carmen MacRae, Juanita Hall, Bessie Smith, Mahalia Jackson i sobretot Billie Holiday. Continua interessant-me aquella manera de cantar i el timbre de la veu diferent en totes aquestes dones. De fet, a mi no m'agraden els homes cantant, m'agraden les veus de dona. En el cas dels homes puc saber si canten mal o canten bé, si m'interessa o no la cançó. En el cas de les dones hi trobo un plaer addicional a part de si canten bé o mal. M'agraden les veus de les dones que canten, i si canten bé m'agraden molt més que la dels homes que canten bé. Sempre ha estat així, però ara encara més.

21-II-1982

No fa la impressió que el judici que s'està fent aquests dies a Madrid despertí un gran interès en la gent. L'intent de cop d'estat que protagonitzaren els militars que ara judiquen ja fou patit amb una certa indiferència. Els diaris en aquells dies porten tres o quatre pàgines d'informació sobre el judici. Crec, però, que fins que no es llegeixi la sentència l'interès general no es veurà. Hi ha qui pensa que això és un signe de normalitat. Altra gent creu que és por. I és aquesta mena de passivitat que caracteritza la vida col·lectiva del país des de ja fa quatre anys el que explica el poc interès que desperta aquest judici. La sensació, difosa, que tot ja està fet abans del judici per la raó que no hi ha civils, que qui jutja és la justícia militar, quan el delicte no és contra l'exèrcit sinó contra la societat civil. Tot el que ens arriba ve per ca-

mins prèviament controlats. Pels carrers de Barcelona es veuen disfresses de carnaval.

Carme Riera, l'escriptora mallorquina, em va deixar a casa tres fundes de tres discos meus perquè les firmés. Les he firmades. Al disc petit, *extended play*, publicat el 1965, que porta per títol *Quatre cançons d'amor* li he escrit:

Carme, te deix l'arròs com a penyora,
Taronges d'or i dàtils de palmera,
Gínjols, pinyons, ametlles i carxofes,
Cebes i alls, olives i garrofes.

Un mediterrani valencià, amor cantat d'irregulars estrofes.

A l'elapé *Cançons de la roda del temps*, publicat el 66 sobre poemes de Salvador Espriu, li he escrit:

Carme, jo escolt com tu la veu de les paraules.

I a l'elapé que recull les meves primeres dotze cançons, publicat el 1964, li he escrit:

Si pos per testimoni les cançons,
No creus molt llegida Carme Riera,
Que s'emprenyaran totes les gavines
D'aquest món i alguna primavera.

I això és tot. No he sabut mai escriure dedicatòries però m'agradaria saber-ne. En aquest cas concret, he fet un petit esforç que no trobo gaire reeixit. A mi m'agrada molt com escriu Carme Riera i li he llegit tot el que ha publicat fins ara.

Durant tota la setmana ha plogut, els primers dies d'una manera continuada i a partir del dijous intermitentment. Entre divendres i dissabte semblava que s'aclariria el cel; no ha estat així, però. Avui diumenge fa més fred, és més fosc que ahir i a penes han caigut quatre

gotes. Aquesta grisor de la llum de Barcelona que embruta les cases, els carrers i l'ambient malgrat la pluja em produeix son i una certa depressió, una mena de desmenjament, em quedo sense esma i a penes puc fer res. M'he de forçar a mi mateix per no seguir una clara tendència a la indolència, a deixar passar les hores sense fixar el pensament en res; em guanya la somnolència.

26-II-1982

He cantat a Albi. Sortírem el dilluns 22 a les 9.30 h del matí. Pluja durant tot el viatge. Arribàrem a Albi a les 14.30 h. Tot el trajecte excepte els últims cent quilòmetres fou d'autopista. Sortírem a prop de Castelnou d'Arri, passàrem per Revel, Castres i algun poble més petit fins a arribar a Albi. Mentre vas per l'autopista no veus res, no t'assabentes de res. Quan deixes l'autopista comences a veure el paisatge arbrat, amb la terra molt treballada, camps de blat, bancals molt extensos i cases de pagès grans. Solidesa de la pagesia d'aquests indrets. Cuina famosa, sobretot de productes d'ànecs i d'oca el foie-gras. Vins «corses» amb cos però mai tant com els vins negres d'aquí. Sensació de riquesa i de benestar.

A Albi veiérem el museu que té un fons riquíssim de Toulouse-Lautrec, que era natural d'aquells indrets. Jean-Jaques Fleury organitzava el recital i ens acompanyà al museu i a una llibreria on vaig comprar el volum que La Pléiade ha fet de les novel·les i narracions de Jean-Paul Sartre. També vaig comprar el llibre que Simone de Beauvoir ha fet sobre el Sartre vell, *La cérémonie des adieux*.

Ens instal·làrem en un hotel de la plaça més gran al centre d'Albi, no en recordo el nom. Fleury és professor

de castellà a l'Institut d'Albi, ha escrit dos volums sobre la cançó a l'estat espanyol i fa parlar tothom en castellà. El dimarts a les dues de la tarda férem un col·loqui amb els alumnes, nois i noies de setze anys. El col·loqui fou filmat en vídeo i el recital de la nit també. Després, em diu Fleury, faran classes amb el vídeo. Tot molt agradable, normal i *douce* (suau).

Acabat el recital, sopàrem amb uns professors d'Albi i d'altres de l'Hospitalet —que es trobaven a Albi amb uns quants alumnes en una mena d'intercanvi escolar— a casa de Fleury. Conversa agradable, menjar passable i fluixet de begudes. Tot molt cordial i *très gentille*. Anàrem a dormir al voltant de les quatre de la matinada, ens llevàrem a les deu del matí i anàrem a comprar alguns productes del país a un establiment a l'engròs que hi ha als afores d'Albi i que sembla que fa uns preus més raonables. A les 12 h sortírem d'Albi cap a Perpinyà i sopàrem amb els Madramany i uns amics seus. Dormírem a casa dels Madramany i el dia següent cap a Barcelona. Passàrem per Girona, on havíem de deixar uns cartells meus per a l'actuació que he de fer el dia 22 d'abril. Arribàrem a Barcelona al voltant de les quatre de la tarda del dia 25.

No segueixo el judici que es fa a Madrid amb gaire atenció. A penes arribo a passar els ulls pels grans titulars dels diaris. El famós 23-F no sembla que interessi gaire a la gent. Sigui com sigui constato, estranyat, la meua total indiferència.

I-III-1982

El divendres a la nit sopàrem a casa amb Carme Riera, Joan Pere Viladecans i el matrimoni Isabel-Clara Simó

i Xavier Dalfó. Viladecans i Riera a penes parlaren. Amb la Simó i el Dalfó es parla del seu projecte de fer un diari de títol *Canigó*, com la revista que des de fa tants anys publica. Aquesta revista tira actualment, segons ells, dotze mil exemplars. El principal problema que tenen amb el diari és el de la distribució. Ara estan en la fase de subscripcions. Parlem de moltes coses i de l'estrany comportament que adopten els sectors catalanistes lligats a Convergència quan sorgeix alguna iniciativa de tipus catalanista sense que ells la controlin.

Isabel, que és germana d'Alfons Simó, que havia estudiat amb mi a l'institut de Xàtiva els últims anys, em diu que el seu germà és molt de dretes, gairebé feixista. No ho hauria pensat mai. El recordava preocupat per Kant —*Crítica de la raó pura*— i per l'Alcorà. Em digué Isabel que ella tenia un record de mi molt pintoresc: jo estava fent cua a la secretaria de la Universitat de València, acabats ja els dos cursos de comuns, per matricular-me a l'especialitat. Diu que anava d'una fila a una altra dubtant si fer Història o Filosofia. Jo no recordava gens aquest dubte, però encara avui em perseguix, cosa que fa versemblant el seu record. Vaig fer Història però avui estic segur que triaria Filosofia i llegiria molts llibres d'Història. Això vol dir que el dubte, avui, és tan viu com quan tenia vint anys, però el que passa és que és igual perquè jo soc un cantant. De tal manera, tant si estudiava filosofia com si estudiava història, la repercussió en la meua vida havia de ser i ha estat molt mediata. Carme Riera ens digué que guarda una cinta amb la veu de Josep Pla deixant com un drap brut el rei i alguns personatges del món literari català. Aquesta cinta no s'ha fet mai pública perquè la conversa fou enregistrada sense que el senyor Pla se n'adonés. Amb Joan Pere, que vingué una mica abans, parlàrem de

la possibilitat que deixi de fer portades per a Edicions del Mall donada la poca serietat que últimament demostra Ramon Pinyol. Haurem de parlar-ne més, amb Joan Pere.

7-III-1982

Setmana molt atrafegada. Hem dinat amb Joan Fuster a casa, hem estat a València, on hem vist ma mare, que havia tingut una mena de colitis de la qual ja s'ha recuperat. Dinàrem i sopàrem a València. El sopar fou amb Andreu Alfaro i Doro. Hem estat a València perquè Annalisa havia de parlar amb Cirera per fer quatre recitals a primers de maig al Teatre Principal. Els recitals serien sobre textos d'Ausiàs March i dels poetes dels segles xv i xvi que he musicat. Al capvespre anàrem a l'exposició que, sobre la Florència dels Mèdici, es fa al Patriarca i a l'edifici de l'antiga universitat. Veiérem Manolo Girona, Ricard Pérez Casado, Emèrit Bono, Artur Heras, Salvador Clotas —que ara és el responsable dels afers culturals del PSOE a Madrid—, Blasco, Vicent Ventura i tanta gent coneguda. Això fou el dijous. El divendres al dematí tornàrem a Barcelona. Paola arribà des de Roma el mateix divendres a les 9 de la nit. Annalisa ha fet quaranta anys aquest mateix dimecres. No s'ho acaba de creure. Jo tampoc. Ni l'aspecte d'ella ni el meu s'ajusten a la idea que ens fèiem dels quaranta anys quan només en teníem vint. Què pensarà la gent de vint anys quan ens veu ara? La cosa més normal és que ens vegin com a un matrimoni de quaranta anys.

Paola Corti, que és catedràtica d'Història Contemporània de la Universitat de Torí, ha vingut a passar el dia d'aniversari de la germana. El divendres a la nit so-

pàrem a casa amb Anna, Manolo, Rafael Ribó, Maria del Mar Bonet, Quim Capdevila i la noia que va amb ell. Sopar agradable, em trobo descentrat. He de fer una certa vida social quan fa molt de temps que necessito trobar-me sol i intentar aclarir-me a mi mateix. No hi ha manera, però passo els dies amb una certa indolència. Només llegeixo, assajo de tant en tant, però escric molt poc o gens; he de replantejar-me la distribució del temps al llarg dels dies. Hauria de llegir menys i dedicar més hores a intentar fer cançons. Si el projecte de València va endavant, m'obligaran a repensar la meua manera de fer cançons fins ara.

8-III-1982

Si jo hagués d'escriure per publicar, hauria de deixar de cantar. Hauria d'organitzar-me la vida de tota una altra manera. El desig d'escriure és present, però molt borbós. Tinc la impressió que no sé escriure. No se'm planteja cap problema respecte a quina llengua hauria de ser la meua: evidentment, el català. Als vint i tants anys, en canvi, no sabia si escriuria en català o en castellà o en totes dues llengües. El que no veig clar és què hauria d'escriure. Jo soc més portat a fer literatura d'idees que novel·les, però m'agradaria fer un llibre que mostrés quin sentiment donava a la vida la gent de la meua edat que estudiava a València a finals dels cinquanta començaments dels seixanta, i que descobria el sentiment de pertànyer a una col·lectivitat concreta mentre es descobria home i que començava a entrar en la divisió del treball que la societat imposa. Necessito un mínim de dos o tres anys per recopilar documentació i posar-me a fer un pla de l'obra.

Ahir sopàrem a casa de Margot Rivière i Jorge de Cominges amb Enric Sopena i Margarita Sáenz Díez. Sopar agradable. Avui hem de sopar a casa de Manolo i Anna. El fet que Paola sigui aquí ens fa sortir de casa una mica més del normal. Paola és una gran persona, bondadosa i que estima molt a Annalisa i a mi, i nosaltres corresponem a aquesta estima.

13-III-1982

Demà he de cantar a Torelló a dos quarts de sis de la tarda. No en tinc gens de ganes. Potser m'està passant el desig de cantar? Tinc la impressió de sentir-me estrany al meu entorn social. Demà gran manifestació contra la LOAPA —almenys així s'anuncia— que capitalitzarà Convergència. L'Estatut del País Valencià s'ha encallat al primer article. Els «ucederos» volien allò de Regne; la primera votació —gràcies al senyor Fernández Ordóñez— l'han perduda ells, per tant, ha de tornar a les cambres secretes de les negociacions. Què pot representar l'autonomia que estan disposats a aprovar al Parlament espanyol per als interessos econòmics, socials, polítics i culturals de la gent del País Valencià? Gairebé ningú no en parla. Es tracta de demostrar qui és més valencià o qui ho és menys. Aquesta és la sensació que jo trec dels articles que s'han publicat fins ara. Estudis seriosos sobre l'aspecte econòmic de la qüestió, tan important com és, no se'n publiquen. Dels aspectes culturals, deixant de banda l'aberrant proposició lingüística de la UCD, a penes se'n parla. Jo em demano com es pot fer interessant als diferents estaments socials l'autonomia sense explicar què es guanya o què es perd en l'afer. Pel que es veu la literatura sobre els símbols ha de complir la

funció d'amagar els interessos econòmics que indubtablement estan en joc. No sembla que l'autonomia possible arribi a ser una seriosa descentralització. I si no és això, què pot ser?

Paola ha tornat a Roma. Penso que li hem fet passar una setmana agradable. Espero que ella també ho pensi. Annalisa i jo tornem a la normalitat del nostre viure tan anormal.

Llegit el llibre de la Simone de Beauvoir, *La cérémonie des adieux*.

16-III-1982

El diumenge vaig cantar a Torelló, públic molt jove, atent i càlid. Jo estava nerviós al començament perquè no canto amb una certa freqüència i perquè moltes de les cançons que interpreto crec que ja han fet el seu cicle. Pel que es va veure, el públic no ho sent com jo. Em varen posar còmode a l'escenari i crec que a partir de la tercera cançó el recital va assolir un nivell artístic considerable. L'entrada costava tres-centes cinquanta pessetes, que es considera un preu normal. Quan penso que l'any 67 els recitals es feien a cinquanta, setanta-cinc i cent pessetes màxim m'adono de la pèrdua de valor d'aquesta moneda. Hi van assistir al voltant de cinc-centes persones, que jo considero poc i que els organitzadors consideraren que estava molt bé. Tinc la impressió que havien fet poca publicitat. A Vic no vàrem veure ni un cartell. El fet que a Barcelona es fes la manifestació contra la LOAPA també va influir. El recital fou bonic i vaig fer tres entrevistes: per al 9 *Nou*, per a un setmanari local i per a l'emissora local, que porten nois i noies de quinze i setze anys. Crec que, al ser diumenge a la tarda, va possibilitar l'assistèn-

cia de gent d'aquesta edat. És la tercera o quarta vegada que canto a Torelló. També he cantat tres o quatre vegades a Manlleu, que està al costat, i vuit o deu a Vic, que no queda gaire lluny. Tinc la impressió que tots els meus dubtes sobre l'ofici es resoldrien de seguida que hagués compost cinc o sis cançons, però, per ara, no n'he fet ni una. No trobo el clima de concentració necessari i no faig versos o en faig molt pocs. Annalisa em diu que des que vaig acabar la gravació i promoció de *Raimon. Totes les cançons* que em troba molt neguitós. Això vol dir que des de mitjan gener no tinc la sensació de fer el que hauria de fer. Si bé es mira, tampoc és tant de temps, dos mesos. Potser en necessito més per sentir íntimament la necessitat de fer cançons. En l'actual sistema de producció que les cases de discos imposen es crea una mena d'angoixa que pot acabar per esterilitzar l'artista. Els interessos de les editores discogràfiques es limiten a presentar mercaderia nova per tal de vendre, que és l'única finalitat de la seva existència. Aquesta urgència de presentar novetats fa que l'artista que ha d'escriure les cançons no tingui mai la sensació que en fa prou, sempre n'hauria de fer més. Més actuacions, més discos, més entrevistes, més presència pública. Es crea un gran neguit perquè l'artista per molt que faci no pot estar mai segur d'haver fet el que havia de fer. Però s'ha de sortir d'aquesta lògica. De prendre's les coses en calma, de no patir si no es fan cançons durant un període més o menys llarg, de no patir si s'actua poc, d'escoltar-se més a si mateix —en aquestes qüestions, escoltar-se més que al públic o als treballadors d'aquestes editores—. Que ara no faig cançons? Doncs, bé, ja n'he fet i en faré més. De tota manera, si no faig cançons, em sento poc justificat en el meu viure i aquest és l'origen del meu actual neguit.